olid venelased vallutanud Ingeri süstemaatiliselt ning sama julmalt, nagu nad eelmisel aastal Kesk-Eesti olid rüüstanud, ja a. 1704 olid nad, ära kasutades Eesti- ja Liivimaa kaitseta seisukorda, otsustanud vallutada Ida-Eestit, Narvat ja Tartut. Rootsi välja-sõjavägi von Schlippenbachi juhatusel oli armetult väike ja koostus osalt harjutamata mehist; Kaarel ise viibis pea-sõjavägedega Poolas. Vene kindralmajor von Werden liikus Pihkvast Veliikaja jõe, Pihkva ja Peipsi järve kaudu Emajõele; seal sootuks hävitanud Rootsi Peipsi laevastiku, ilmus ta Tartu alla, kuhu Vastseliina kaudu üle Võhandu ka Boris Šeremetjev ilmus. Vene vägi oli 23 000 meest suur, Tartu komandandil ooberst Karl Gustav Skyttel oli alguses umbes 4000 meest. Linna piiramine kestis 15. (4.) juunist — 25. (14.) juulini, mil Skytte alla andis.

Nüüd algasid Tartu linnale ja Tartu maakonnale äärmise viletsuse ja õuduse päevad. Vene komandant Kirilla Narõškin andis linnale ja maakonnale kitsendavaid, elu ja liikumist äärmiselt takistavaid määrusi, mis iseäranis linnale kord-korralt ikka raskemaks läksid ja igasuguse läbikäimise linna ja ta ümbrusega ähvardasid katkestada. Linn ja maakond olid otse piiramisseisukorras. Ja peaaegu katkestamatult on sõda Tartumaal 1705.—1708. a. lõpuni möllanud. Venelastele olid Tartu ja Narva toetuspunktideks, kust nad riisumiskäike lähemasse ümbrusse ja kaugemale ette võtsid; 1705. a. ulatusid need Tartust Paidegi taha. Osalt tagasihoidlikumaks läksid venelased, kui Rootsi jalaväe kindral major krahv Adam Ludvig Lewenhaupt peale Gemauerthofi lahingut, kus ta Šeremetjevi lõi, Riiale lähenes ja 1500-mehelise ratsaväe 1705. a. sügisel vähemate salkadena Liivimaale ja Tartu piirkonda saatis. Need salgad julgesid koguni Pranglisse, Ropkasse ja Tähtveresse ilmuda. Rootsi väe-osade ilmumine oli maale suureks kergenduseks ja rõõmuks. 1706. a. lahkus Lewenhaupt Kuramaale. Abiväed, mis ta Tartu piirkonda oli saatnud, võttis ta enesega kaasa, kuna maakaitse siis peale väikeste garnisonivägede mõne-sõjameheliste välja-sõjaväesalkade kätte jäi. Nüüd talitasid venelased julgemalt. Tsaari vägivaldsus läks nii kaugele, et ta Tartu elanikke hakkas Venemaale vangi saatma (1708. a. alul). Maa kaitsega oli lugu sama halb sügisel 1707. a., kui aasta varemalt. Liivimaa kindralkuberneri, jalaväe kindralmajor krahv Nils Strombergi käsul pidid ooberstleitnant Arved Johann von Kaulbarsi juhatusel Laiusel viibiv von Schlippenbachi nimeline dragunite rühm ja ooberstleitnant Magnus von Brömseni juhatusel 200 meest Tartut piirama, et venelased Tartu ümbrusest toidumoona ei saaks kokku võtta. Von Brömsen lõigi Tartu juures 500-mehelise venelaste salga ja jäi linna ümbrusse, kuhu ka von Kaulbars Laiuselt tuli. Peterburist tsaari käsul saadetud krahv Otto Ludvig von Schaumburgi tugeva ratsaväe eest taganesid von Brömsen ja von Kaulbars. Rootslasi nõrgestas veel enam see, kui von Brömsen 13. (2.) jaanuaril 1708 Karulas Schaumburgilt lüüa sai. Kui kindral von Werden 8000—9000 jalaväelisega Tartu juures seisis, ei suutnud von Brömsen ja von Kaulbars nende vastu oma nõrkade salkadega midagi ette võtta, ja Vene väed laastasid maad